

ВАСИЛЬЄВА КРИСТІНА

Житомирський державний університет
імені Івана Франка (Житомир)

НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОСТІ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНЕРА

Сучасний дизайн в Україні виходить на новий етап розвитку. Дизайнери черпають натхнення в національних культурних традиціях, приділяють все більше уваги формам, мотивам, символам і кольорам. Сьогодні дизайн не тільки поєднує природне і традиційне з художнім і технологічним для створення об'єктів і просторових форм, а й має значний вплив на світогляд людини. Тому вже зараз назріває потреба у визначенні оптимальних умов для розвитку мистецтва та дизайну, тісно пов'язаних з традиційною культурою країни, що визначатиме еволюційний шлях сучасного дизайну в цілому. Значення традицій українського народного мистецтва в сучасному дизайні все більше привертає увагу дослідників, але на сьогодні дослідження джерел традиційного мистецтва в сучасному дизайні лише розпочалися. Окремі питання з цієї тематики розглядаються в роботах Л. Соколюк, В. Бітаєва, С. Прищенко, Г. Юрченко. Ф. Меггс досліджує місце графічного дизайну в глобальному світі й аналізує вплив глобалізації на візуальну мову графічних об'єктів [1].

Мистецтво так чи інакше відображає життя, а його динамізм передусе художнім традиціям. Прагнення художника втілити багатство і суперечливість дійсності з точки зору сучасності реалізується через постійний творчий пошук нових тем і способів художнього вираження. Так сплітаються воедино традиції і нове, що визначається вимогами часу. Традиція слугує взірцем для мистецтва і водночас можливістю розвиватися та збагачуватися, винаходити нові композиційні рішення. Іншими словами, інновації в мистецтві зумовлені соціально-історичними причинами. Це пов'язано з тим, що оновлення та зміна його змісту невіддільні від інновацій у сфері художніх форм. Новаторство виявляється у відображенні мистецтвом нових етапів суспільного життя, у відкритті нових аспектів і граней духовного світу людини, у розвитку розмаїття художніх жанрів, видів і стилів. Саме тому історія мистецтва – це не тільки історія успадкування традицій, які є моделями художнього осмислення світу, а й його багатство і прогресивного розвитку. А знання традиції в мистецтві допомагає нам судити про ступінь художньо-естетичного багатства нових мистецьких явищ і дає можливість порівнювати різні мистецькі явища з точки зору їх внеску в духовно-культурну скарбницю людства.

Народне мистецтво в нашій країні багате і барвисте, сповнене простого, чистого і чистого характеру. Народна творчість містить глибокий культурний відтінок, емоційні фактори, народні звичаї та народний спосіб мислення та багато інших факторів. Загальною характеристикою українського народного мистецтва є його живописність та візерунковість оздоблення виробів, які є результатом емоційного, поетичного і сентиментального сприйняття природи. Воно увібрало в себе найкращі традиції та смаки українського народу і досягло високого мистецького рівня як культурний та духовний носій. Вирішення проблеми використання етнічних мотивів у сучасному графічному дизайні було б неможливим без поняття «трансформація». Яке дуже поширене в методології дизайну та в декоративно-прикладному мистецтві. «Трансформація», «рекомбінація», «перебільшення». Ці категорії не є рівнозначними. Спільним є те, що всі вони розуміються як прийоми, які змінюють форму або зміст об'єкта дизайну. Таким чином, прийом трансформації – це навмисне порушення нормального взаємозв'язку речей. Графічні дизайнери можуть трансформувати, комбінувати, конструювати, перебільшувати, стилізувати і тим самим деформувати природний стан речей, явищ, процесів тощо.

Як зазначено у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» трансформація – це зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей чого-небудь [2]. Поширений спосіб трансляції національних традицій у сучасній проектній культурі це стилізація національних першоджерел. Таким чином, історичні або традиційні першоджерела часто видозмінюються та спрощуються, змінюється традиційна кольорова гама, розширюється орнаментика. Зрозуміло, що стилізація національних першоджерел підпорядкована певному мистецькому стилю чи напрямку, характерному для певного мистецького центру чи осередку.

У художній кераміці, гутному склі та художньому металі часто стилізують форми та модернізують їх шляхом включення їх у модні функціональні та естетичні простори. У повсякденному одязі ознаки проявляються в стилізації під етнічну вишивку. Стилізація етнічної вишивки набула ознак наслідування. Основними з них є впізнаваність як у цитуванні, так і в стилізації національних першоджерел. Найбільш сприйнятливою до втілення національних традицій у дизайні є так звана авторська інтерпретація. Проте, форма, зміст і міжнародний контекст вимагають відстежувати національні джерела в авторських художніх інтерпретаціях. Це

пояснюється тим, ознаки національності, певні елементи мають простежуватися і бути зрозумілі кожному. Але іноді типові українські символами трансформуються в модні стилі в дуже несподіваний спосіб. Український дизайн намагається примирити інтенсивну модернізацію з культурною спадщиною, і головною проблемою є, насамперед, співвідношення між оновленням модернізації та спадкоємністю цінностей. Саме з цієї причини сучасний дизайн в Україні на етапі розвитку стає архаїчним і виконує нові соціокультурні функції за моделлю «традиція-інновація». Сьогодні в країні проводиться низка фольклорних та етнічних фестивалів і конкурсів етнічної моди. Модельєри використовують етнічні кольори, структурні поєднання, фасони, декоративні мотиви та інші етнічні особливості минулого у своїх колекціях одягу та взуття. Народний текстиль – це результат плідної творчої діяльності багатьох поколінь майстрів. Специфічні техніки та навички, а також усталені декоративні мотиви передавалися з покоління в покоління і стали місцевими традиціями. Сучасні народні умільці та професійні майстри звертаються до первісних технік і форм, доповнюючи та інтерпретуючи їх у творчому процесі.

Сьогодні народне мистецтво є джерелом натхнення для мистецтва, дизайну та реклами. Глибоке пізнання історичного минулого рідного народу, оволодіння його національними, духовними цінностями, вищими здобутками в різних галузях культури, життя важливі компоненти національно-патріотичного виховання, без якого неможливе збереження історичної пам'яті, розвиток духовності. Сучасне мистецтво України - яскравий приклад взаємозв'язку народного, професійного мистецтва та дизайну. Зберігаючи зв'язок із традиціями народної творчості минулого, сучасне дизайн набуває нового змісту, нових властивостей і рис. Розвиток народних елементів в дизайні зумовлений зміною соціально-економічних відносин в суспільстві, переходом виробництва на нові технічні засоби й технології, а також з явищами духовного життя, зацікавленістю творчої інтелігенції народним мистецтвом і його збереженням. Поширення та збереження етнічних обрядів і звичаїв у мистецтві та дотримання традицій через їх відображення у витворах дизайну, це унікальна можливість популяризувати українське мистецтво у світі та підвищити наш культурний імідж. Частина уваги української творчої спільноти до народних традицій сприяє вивченню та збереженню народних промислів та їх трансформації. Саме так сформувалась тенденція використання етномотивів у дизайні. Декоративно-прикладне мистецтво як вид традиційної творчості збереглося у вигляді виробництва сувенірів, предметів утилітарно-побутового призначення й унікальних творів, що виготовляють за спеціальним замовленням на експорт.

Література

1. Meggs P. History of the graphic design / P. Meggs. – New York, 1998. 510 p
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2009. – 1736 с.